

Etický kodex státního zástupce Komentář

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

V Brně dne 24. dubna 2019
7 SPR 269/2017

Obsah

Úvod:	2
I. Zákonnost a nezávislost.....	5
II. Nestrannost	8
III. Odbornost	11
IV. Důvěryhodnost.....	17
V. Důstojnost a vystupování	25
VI. Spolupráce	29
Příloha: Etický kodex státního zástupce.....	31

Úvod:

Dne 16. 4. 2019 v Brně byl vedoucími státními zástupci s personální pravomocí přijat Etický kodex státního zástupce (dále jen „etický kodex“), a to s účinností od 1. 5. 2019. Etický kodex má sloužit jako společné vyjádření základních hodnot, na kterých stojí důvěryhodnost, vážnost a důstojnost státního zastupitelství. Podstatné je, že toto vyjádření je vpravdě společné, když je stvrzují vedoucí státní zástupci s personální pravomocí, a to po proběhlé diskuzi a připomínkách z celé soustavy státního zastupitelství. Etický kodex je tak do budoucna jediným společným etickým kodexem pro státní zástupce v soustavě státního zastupitelství.

Pro státní zástupce byly v minulosti vydány různé etické kodexy:

Kodex profesionální etiky státního zástupce – připraven na Nejvyšším státním zastupitelství

Mravní kodex státního zástupce – připraven Uníí státních zástupců České republiky

Etické kodexy pro státní zástupce – přijaté jako součást interních protikorupčních opatření na jednotlivých státních zastupitelstvích.

Etický kodex tak nahrazuje Kodex profesionální etiky státního zástupce a etické kodexy, které jsou součástí interních protikorupčních opatření na jednotlivých státních zastupitelstvích. Kodex profesní etiky státního zástupce byl jako podkladový zdroj užit též při přípravě tohoto komentáře a některé jeho pasáže byly převzaty.

Etický kodex, který je nyní jednotným pro celou soustavu státního zastupitelství a pro všechny státní zástupce, vyjadřuje nezpochybnitelnou důležitost etických hodnot, etických principů a požadavků na etické chování státních zástupců.

Jedním z podnětů k přijetí tohoto etického kodexu bylo doporučení z hodnotící zprávy České republiky přijaté GRECO v rámci čtvrtého kola hodnocení na 72. plenárním zasedání, ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. GrecoEval4Rep(2016)4 v následujícím znění:

xii. (i) přijmout profesní etický kodex pro všechny státní zástupce doplněný vysvětlujícími poznámkami a/nebo praktickými příklady včetně doporučení pro řešení střetu zájmů a souvisejících otázek (např. v souvislosti s dary, vedlejšími činnostmi, kontakty s třetími stranami/mlčenlivostí atd.), který bude účinně předložen všem státním zástupcům a bude snadno dostupný veřejnosti; (ii) aby byl takový etický kodex doplněn o praktická opatření pro jeho implementaci včetně důvěrných konzultací a školení.

Na tomto místě je možné odkázat i na nejdůležitější mezinárodní zdroje, ke kterým se státní zastupitelství hlásí a ze kterých bylo též čerpáno při jeho přípravě, zejména:

- Doporučení Rec(2000)19 Výboru ministrů Rady Evropy členským státům o roli veřejné žaloby v systému trestní justice,

- Stanovisko č. 9 (2014) Poradního výboru evropských prokurátorů (CCPE) pro Výbor ministrů Rady Evropy o Evropských normách a zásadách týkajících se veřejných žalobců - tzv. Římská charta ze dne 17. 12. 2014,

- European Guidelines on Ethics and Conduct for Public Prosecutors – „Budapest Guidelines“ – přijaté na konferenci evropských generálních prokurátorů dne 30. 5. 2005 v Budapešti, CPGE (2005)05,

- The Bangalore Principles of Judicial Conduct 2002 - The Bangalore Draft Code of Judicial Conduct 2001 adopted by the Judicial Group on Strengthening Judicial Integrity, as revised at the Round Table Meeting of Chief Justices held at the Peace Palace, The Hague, November 25-26, 2002,

- Pravidla stavovské zodpovědnosti a přehled základních povinností a práv prokurátorů přijatá Mezinárodní asociací prokurátorů (IAP) dne 23. 4. 1999 v Amsterdamu.

Etický kodex navazuje na zákonnou úpravu obsaženou v zákoně č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“). Na prvním místě je tak třeba zmínit znění slibu státního zástupce, který je uveden v § 18 odst. 3 tohoto zákona a zní: *„Slibuji na svou čest a svědomí, že budu při ochraně veřejného zájmu postupovat vždy v souladu s Ústavou a zákony České republiky, jakož i mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, budu respektovat lidská práva, základní svobody a lidskou důstojnost a zachovávat mlčenlivost o věcech, které se dozvím v souvislosti s výkonem funkce státního zástupce, a to i po skončení výkonu této funkce. Při výkonu funkce státního zástupce i v soukromém životě budu chránit důstojnost svého povolání.“*

Slib státního zástupce není pouhou proklamací, ale je základním shrnutím povinností státního zástupce, které nacházíme dále rozvinuté v jednotlivých ustanoveních zákona o státním zastupitelství, a jeho složením se státní zástupce slavnostní formou přihlašuje k jejich dodržování.

Zákon o státním zastupitelství upravuje povinnosti státního zástupce především v ustanoveních § 24 a § 25. Část etických pravidel tak má formu přímého zákonného ustanovení. Proto nelze vykládat příslušná ustanovení zákona o státním zastupitelství a etického kodexu izolovaně, ale vždy ve vzájemných souvislostech.

Etická pravidla nelze zaměňovat s pravidly etikety, tedy s pravidly slušného společenského chování. Současně však hranice mezi etickým chováním státního zástupce a pravidly slušného chování, která by měl dodržovat, není ostrá a v některých případech se tyto dvě množiny protínají. Proto jsou součástí etického kodexu i ustanovení, která se na první pohled zdají být pouze pravidly slušného společenského vystupování, současně ale mají určitý širší přesah a byla shledána potřeba je alespoň rámcově vymezit.

Komentář k etickému kodexu má být dokumentem živým, který bude schopen reagovat na aktuální podněty a životní situace státních zástupců náročné jak z hlediska odborného, tak z hlediska lidského. Proto jsou jednotlivá ustanovení

etického kodexu doplněna nejenom vysvětlujícími poznámkami, ale praktické případy jsou demonstrovány výběrem kárných, ale i jiných relevantních rozhodnutí a stanovisek (vztahujících se výslovně ke státním zástupcům, ale též i k soudcům, a to pro velmi obdobné požadavky kladené na ně).

Obecně platí, že státní zástupce by měl být schopen řešit etické otázky výkonu funkce sám, ale současně by měl být schopen vyhledat radu a pomoc tam, kde se jedná o profesní či životní situaci obtížnější. Tuto radu a pomoc mají poskytovat především příslušní vedoucí státní zástupci, přičemž etický kodex, možnost konzultací podle čl. IV opatření, kterým se vydává Etický kodex státního zástupce, a tento komentář k tomu mají být nápomocni. Tyto konzultace jsou ze své podstaty neformální, nezávazné a nezbavují státního zástupce vlastní odpovědnosti za jeho jednání.

Etický kodex sice není výslovně závazný pro právní čekatele, ale s ohledem na jejich přípravu na výkon funkce státního zástupce je obsahem přípravné služby též i osvojení si etických pravidel výkonu funkce státního zástupce. Právní čekatelé se aktivně seznamují s pravidly obsaženými v etickém kodexu a řídí se jimi již v rámci výkonu přípravné služby.

I. Zákonnost a nezávislost

Text ustanovení etického kodexu:

I. Zákonnost a nezávislost

Státní zástupce vykonává působnost státního zastupitelství důsledně podle zákona a svého svědomí, nezávisle na jiných orgánech i na místních, politických, soukromých nebo jiných vlivech a zájmech.

Státní zástupce je vázán zákonem, tím se myslí Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, závazné mezinárodní smlouvy, zákony a prováděcí právní předpisy. Státní zástupce se samozřejmě řídí i příslušnými předpisy evropského práva.

Státní zástupce jedná nezávisle na jiných orgánech a institucích a odmítne jakékoli pokusy o neoprávněné zasahování politických, ekonomických a jiných soukromých či veřejných subjektů. Státní zástupce tedy nepřipustí, aby tyto subjekty zasahovaly do jeho činnosti nad rámec zákona. Nebojí se proti takovým zásahům a vlivům ohradit.

V rozporu s nezávislým výkonem působnosti není respektování ustálené soudní praxe, ustálené rozhodovací činnosti vyšších státních zastupitelství a respektování závazných pokynů ukládaných podle zákona v rámci soustavy státního zastupitelství. Nezávislým výkonem působnosti není ani postup zjevně v rozporu s větou předešlou, pokud tento byl náležitě odůvodněn. Nezávislostí při výkonu působnosti se nelze zaštiťovat při zjevném pochybení a nelze ji zaměňovat s neznalostí. Státní zástupce sice může odmítnout pokyn uložený mu v rámci vnitřního nebo instančního dohledu, ale tyto situace by měly být výjimečné, mělo by se jednat o vážné důvody (závažnost důvodu, pro který je pokyn odmítán by měla korespondovat s potenciálním důsledkem, kterým je změna zpracovatele věci, příslušného státního zástupce).

Státní zástupce se nemá při výkonu působnosti v souladu se zákonem a svým svědomím ovlivnit ani osobním prospěchem spočívajícím v reálném či možném kariéřním postupu.

Jiné vlivy či zájmy, od kterých by se měl státní zástupce při výkonu působnosti státního zastupitelství oprostit, se týkají především vnějšího tlaku. Nelze sem zařazovat standardní kontrolní a řídicí vztahy v soustavě státního zastupitelství, ani snahy o jednotný postup soustavy státního zastupitelství při výkonu působnosti (včetně respektování jednotné společné či místní trestní politiky).

Nezávislý výkon funkce státního zástupce ale není v obvyklých případech dotčen spoluprací s jinými orgány veřejné moci, při vzájemném respektování vlastního postavení a kompetencí.

Státní zástupce, který se nemá nechat ovlivnit místními, politickými, soukromými nebo jinými vlivy nebo zájmy, nemá současně ale takové vlivy uplatňovat vůči jiným.

Státní zástupce si musí uvědomit, že důležité je nejen to, jaké je jeho vystupování v konkrétní situaci objektivně, ale současně i to, jak se jeví navenek.

Státní zástupce se může dostat při výkonu pracovních povinností i do situace, kdy považuje určité činnosti za příkře rozporné se svým svědomím (např. z důvodu svého náboženského či morálního přesvědčení). I státní zástupce má právo na výhradu svědomí¹, kterou je možné řešit cestou podjatosti a vyloučení se z projednávání nebo rozhodování v určité věci. Tyto případy by ale měly být zcela výjimečné, státní zástupce přijímá svojí funkci s veškerým jejím obsahem a neměl se jí ujmout, pokud by ji standardně nemohl vykonávat.

Současně je ale třeba uvést, že ani obecně, ani v případě výhrady svědomí nesmí být označení se za podjatého zneužíváno, např. ke zbavení se skutkově nebo právně složitě věci.

Toto ustanovení etického kodexu navazuje zejména na:

- § 3 odst. 1 zákona o státním zastupitelství, který uvádí: „*Nestanoví-li zákon jinak, věci svěřené do působnosti státního zastupitelství vykonávají státní zástupci; jiné orgány nebo osoby nesmí do jejich činnosti zasahovat nebo je při jejím výkonu nahrazovat anebo zastupovat*“;
- § 24 odst. 1 věta druhá zákona o státním zastupitelství, který stanoví, že „*Jakýkoli vnější zásah nebo jiný vliv, jehož důsledkem by mohlo být porušení některé z těchto povinností, musí odmítnout*“;
- § 24 odst. 2 písm. a) zákona o státním zastupitelství stanovující státnímu zástupci povinnosti spočívající v tom, že „*ve výkonu své funkce se nesmí nechat ovlivnit zájmy politických stran, veřejným míněním nebo sdělovacími prostředky*“.

Přehled některých rozhodnutí a stanovisek:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 1995, sp. zn. Can 4/95:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud po svém vyloučení ze všech úkonů dozoru v trestním řízení telefonicky intervenuje u vyšetřovatele a u jeho nadřízeného, aby bylo obviněné v trestním řízení umožněno vycestovat do zahraničí.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 19. 1. 1995, sp. zn. 2 Spr 187/94:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud jako státní zástupce, který vykonává dozor v trestní věci proti obviněnému policistovi, sepíše nadřízenému obviněného policisty dopis, v němž se přimlouvá za možnost dalšího působení obviněného policisty u Policie České republiky a takový dopis ani nepředloží v rozporu s účinným organizačním a aprobačním řádem vedoucímu státnímu zástupci.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. 12 Ksz 14/2012:

Státní zástupce poruší povinnost podle § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, tím, že požádá o informace z probíhajícího trestního řízení v jemu nepřislušné věci.

¹ Výhrada svědomí – způsob řešení konfliktu svědomí osoby, kdy na jedné straně je stanovena povinnost vyplývající z právní úpravy, která je v konkrétním případě v rozporu se svědomím osoby (konkrétně s jejími morálním či náboženským přesvědčením).

aniž tuto žádost hodnověrně doloží důvody relevantními pro poskytování informací o trestním řízení v soustavě státního zastupitelství; tím ohrozí důvěru v nestranný výkon své funkce i státního zástupce, na němž informaci vyžaduje.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 5. 2011, čj. 13 Kss 11/2010 – 51:

Nerespektování závazného právního názoru srozumitelně formulovaného a vysloveného odvolacím soudem ve zrušujícím rozhodnutí může vyvolat pochybnosti o správném fungování soudnictví jak uvnitř soudů, tak především navenek, a je schopno narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů. V takovém případě jde o zaviněné porušení povinností soudce stanovených zákonem (zde § 149 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád) a naplnění skutkové podstaty kárného provinění podle § 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 3. 2018, čj. 16 Kss 7/2017 - 223):

I. V instančním vztahu může být soudce nižší instance v oblasti hodnocení důkazů vázán, a je povinen jej respektovat, závěrem soudu vyšší instance ohledně postupu při provádění důkazu a metod hodnocení jeho věrohodnosti. Může být tedy vázán přesně v té míře, v jaké je zjišťování skutkového stavu pomocí daného důkazu „objektivní“ (dva soudci dospějí ve vzájemné reflexi k témuž závěru). Nemůže však být vázán tehdy, jde-li o úsudek takřkajíc za hranicí „objektivna“, tedy založený na apriorním soudu, vnitřním přesvědčení, pocitu. V praxi proto může být zavázán revidovat svůj názor na hodnocení důkazů tehdy, pokud mu vyšší instance vytkne například chybu v logickém úsudku nebo jiné podobné myšlenkové operaci či opomenutí zohlednit okolnosti, které věrohodnost důkazu „objektivně“ zpochybňují a které jsou patrné z dostupných procesně použitelných informací (typicky z jiných provedených důkazů) a stojí v podstatné míře na něčem jiném než na apriorním soudu, vnitřním přesvědčení či pocitu soudce.

II. Kárný postih za nerespektování pokynů vyšší soudní instance připadá v úvahu toliko v mimořádných situacích, jako poslední prostředek poté, co mírnější prostředky opakovaně selhávaly. Náprava nesprávností soudu nižší instance má být v první řadě provedena na základě opravných (či jiných podobných) prostředků. Nestačí-li to, je na místě v odůvodněných případech odejmout věc příslušnému soudci či soudnímu senátu (v trestním řízení viz § 149 odst. 5, § 262 trestního řádu). Teprve selžou-li tyto prostředky v případě konkrétního soudce nikoli ojedinele, nýbrž opakovaně, a celkové hodnocení jeho činnosti ukazuje, že daný soudce dlouhodobě není schopen rozhodovat tak, aby v prostřednictvím jeho osoby justiční systém poskytoval konzistentní výstupy, je na místě zvážit kárný postih.

II. Nestrannost

Text ustanovení etického kodexu:

II. Nestrannost

Státní zástupce se vyvaruje jakéhokoli neoprávněného zvýhodňování nebo znevýhodňování osob při výkonu své funkce. Vyvaruje se takové činnosti, která by mohla i jen zavdat důvodnou pochybnost o jeho nestrannosti.

Státní zástupce při výkonu své působnosti nikoho nezvýhodňuje ani neznevýhodňuje pro jeho národnost, rasu, etnický původ, náboženské nebo politické přesvědčení, sexuální orientaci nebo pro příslušnost k určité věkové nebo sociální skupině, ani pro subjektivní dojem, jímž na něj jednotlivé osoby působí. Státní zástupce, který je si vědom skutečností, jež mohou zpochybnit jeho nestrannost, sám uplatní zákonem stanovený postup vedoucí k jeho vyloučení z projednávání nebo rozhodování v příslušné věci. V uvedených směrech odolá i případnému vlivu veřejného mínění nebo sdělovacích prostředků a nepodřizuje výkon své působnosti veřejné publicitě.

Státní zástupce nemůže být ale odtržen od reality světa a i od potřeb komunikace nejen uvnitř soustavy státního zastupitelství a s orgány veřejné moci, se kterými přichází v rámci výkonu funkce do styku, ale současně i navenek. I poskytování informací médiím (a to v jakékoliv podobě) je třeba činit nejen v intencích právní úpravy (např. § 8a a násl. trestního řádu), ale i zdrženlivě, srozumitelně a důstojně. I státní zastupitelství může mít aktivní mediální politiku (ta obecně není nic špatného) a v intencích shora uvedeného informovat o své činnosti, ale současně by takto nemělo (včetně osobní iniciativy jednotlivých státních zástupců) být postupováno aktivisticky a mediálně podbízivě.

K soukromým aktivitám a vlivu na nestrannost státního zástupce dále též i komentář k čl. IV.

Toto ustanovení etického kodexu navazuje zejména na:

- § 24 odst. 1 věta první zákona o státním zastupitelství, které stanoví, že „*Státní zástupce je při výkonu své funkce povinen odpovědně plnit své úkoly a respektovat přitom zásady, které zákon pro činnost státního zastupitelství stanoví; zejména je povinen postupovat odborně, svědomitě, odpovědně, nestranně, spravedlivě a bez zbytečných průtahů*“;
- § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství stanovující státnímu zástupci povinnosti spočívající v tom, že „*Státní zástupce je při výkonu své funkce, ve svém osobním životě i při výkonu svých politických práv povinen vystříhat se všeho, co by mohlo vzbuzovat důvodné pochybnosti o dodržování povinností uvedených v odstavci 1, ohrozit vážnost funkce státního zástupce nebo vážnost státního zastupitelství anebo ohrozit důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce*“.

Přehled některých rozhodnutí a stanovisek:

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 3. 4. 2014, sp. zn. 12 Ksz 5/2011:

Pokud státní zástupkyně přijme prostředky pocházející z peněžní půjčky sjednané s osobou, u které byla dříve odložena trestní věc dozorovaná státním zastupitelstvím, u něhož státní zástupkyně vykonávala vedoucí funkci, poruší tím povinnost podle § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, tj. povinnost ve svém osobním životě vystříhat se všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce.

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z dubna 2011:

Etická komise Unie státních zástupců dospěla k závěru, že JUDr. M. P. porušila Mravní kodex státních zástupců v jeho bodě 9 a dále § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, když dle svého vyjádření uzavřela společně se svým manželem finančně výhodnou smlouvu o půjčce s věřitelem, o kterém věděla, že byl v nedávné době před uzavřením tohoto závazkového vztahu jako podezřelý prověřován v rámci trestního řízení, které dozoroval státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Prachaticích, v jehož čele v té době stála. Uvedenou okolnost měla JUDr. M. P. patřičně v souladu s § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství akcentovat ve svém osobním životě a s takovouto osobou pak v žádném případě neuzavírat výhodné závazkové vztahy, neboť toto jednání v očích veřejnosti nepochybně ohrozilo důvěru v nestranný výkon působnosti státního zastupitelství.

Etická komise se dále shodla na tom, že vystoupení JUDr. M. P. před novinářem Jankem Kroupou dne 1. 4. 2011 nebylo v souladu s bodem 6 Mravního kodexu státních zástupců, neboť nebylo důstojné. Nedůstojný obsah tohoto mediálního vystoupení však považuje Etická komise za podstatně méně významné pochybení v etické rovině, než jak tomu bylo ohledně okolností při uzavírání shora zmíněné smlouvy o půjčce.

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z června 2011:

Pořádání výstav či vernisáží uměleckých děl vedoucími státními zástupci při příležitosti tradičního předvánočního setkání státních zástupců a přátel vedoucího státního zástupce v budovách a z prostředků státního zastupitelství ve spolupráci s podnikatelskými subjekty, které velmi často vystupují v trestním řízení dozorovaném soustavou státního zastupitelství v postavení poškozených, oznamovatelů či osob jinak zúčastněných na trestním řízení, považuje Etická komise Unie státních zástupců za morální pochybení v podobě porušení bodu 9 Mravního kodexu státního zástupce. Takovéto jednání umocněné skutečností, že takovýto podnikatelský subjekt poskytne státnímu zastupitelství výhodu v podobě bezplatného zapůjčení svých uměleckých děl k akcím tohoto charakteru, může zcela nepochybně ohrozit důvěru veřejnosti v nestranný výkon působnosti státního zastupitelství a snížit prestiž státního zastupitelství.

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z listopadu 2012:

Členství státních zástupců v Rotary klubech není podle názoru Etické komise v rozporu s pravidly profesní etiky státních zástupců ani dikcí § 24 zákona o státním zastupitelství. Etická komise však apeluje na všechny státní zástupce, aby vždy odpovědně a důkladně zvažovali, jak samotnou účast v různých spolcích a klubech,

tak své veřejné projevy spojené s členstvím v nich, a to nejen z pohledu příslušných právních předpisů, nýbrž také s ohledem na pravidla profesní etiky spojená s jejich funkcí. Při aktivní účasti a veřejných projevech spojených s členstvím v těchto sdruženích, pak Etická komise doporučuje spíše určitou míru střídmosti a umírněnosti, neboť je nutné mít vždy na paměti, že nestrannost, spravedlnost a s nimi související důvěryhodnost a prestiž naší profese, jsou příliš cennými kategoriemi, které celá soustava státního zastupitelství musí v očích veřejnosti upevňovat a nikoliv ztrácet.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2018, č.j. 16 Kss 1/2018 – 207:

I. Podjatost soudce je založena existencí „důvodu pochybovat“ - vážných důvodů domnívat se, že soudce by nemusel nestranný být.

II. „Důvod pochybovat“ musí mít svůj konkrétní skutkový důvod a také svou míru. Míra „důvodu pochybovat“ musí být přiměřená. Nestačí, že lze vysledovat vztahovou linku mezi soudcem a jeho věcí. Aby byla určitá vztahová linka důvodem podjatosti, musí být její význam pro soudce dostatečně intenzivní. Soudci jsou totiž profesionály zvyklými rutinně rozhodovat věci na základě relativně objektivních kritérií a v rámci toho jsou za běžných okolností obvykle schopni se oprostit od svých subjektivních pocitů, postojů a inklinací. Stejně tak je zcela běžné, že opakovaně přicházejí v souvislosti s výkonem své profese do styku s lidmi, které znají a k nimž je nezřídka pojí profesní přátelství. Teprve u nadkritické intenzity vztahu soudce k věci lze o podjatosti uvažovat.

III. Kárná odpovědnost soudce za to, že způsobem předvídaným procesními předpisy neřešil svou možnou podjatost, připadá v úvahu jen tehdy, jestliže soudce mohl sám rozpoznat, že objektivně existuje určitý jeho vztah k věci, který by mohl být důvodem podjatosti. Soudce musí projevovat jistou ostražitost či předběžnou opatrnost. Musí se snažit na různé aspekty svého možného vztahu k věci hledět očima inteligentního laika mimo justiční praxi a zvažovat, jak by se takovéto osobě tyto aspekty jevily.

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 10. 2011, č.j. 11 Kss 1/2011-131:

Soudkyně, která v exekučním řízení po zjištění, že povinný je jejím rodinným příslušníkem, ihned neoznámila svoji podjatost, namísto toho činila ve věci na základě údajů získaných mimo řízení nikoliv bezodkladné úkony, čímž poskytla rodinnému příslušníku časový prostor pro uhrazení dlužné částky, se dopustila kárného provinění ve smyslu § 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 5. 2017, č.j. 16 Kss 1/2017-183:

Skutečnost, že mezi soudcem a jinou osobou, zejména jiným právním profesionálem (typicky státním zástupcem, advokátem, notářem, soudním exekutorem, insolvenčním správcem), jenž ve věcech, o nichž rozhoduje daný soudce, vystupuje jako procesní aktér, existuje profesní přátelství, nelze považovat samu o sobě za porušení povinností soudce podle § 80 odst. 1 věty první a odst. 2 písm. b) či f) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů.

III. Odbornost

Text ustanovení etického kodexu:

III. Odbornost

(1) Státní zástupce vykonává svou funkci na nejvyšší odborné úrovni. Za tímto účelem se soustavně vzdělává a prohlubuje svoje právní znalosti.

(2) Při výkonu své funkce postupuje státní zástupce iniciativně tak, aby rychle a spolehlivě zjistil skutečný stav věci a podle výsledku učinil odpovídající rozhodnutí nebo opatření.

Komentář k odstavci 1:

Výkon působnosti státního zastupitelství či jiná činnost konaná v rámci výkonu funkce státního zástupce musí být činěna na nejvyšší odborné úrovni a s nejvyšší pečlivostí. Státní zástupce musí jednat se znalostí právních předpisů, rozhodovací praxe soudů a názorů teorie. Jestliže státní zástupce při vyřizování konkrétní věci tyto znalosti nemá, je povinen si je doplnit. Je připraven obhájit svůj postup a přijmout za něj odpovědnost. Při výkonu své působnosti má stále na mysli, že jeho opatření jsou jen prostředky ke splnění úkolů státního zastupitelství. Státní zástupce chrání informace, které získal při výkonu své působnosti.

Konkrétně státní zástupce naplňuje požadavek na uchovávání a zvyšování si odbornosti jak samostudiem, tak i účastí na vzdělávacích akcích pořádaných především Justiční akademií, jednotlivými státními zastupitelstvími nebo např. i Unii státních zástupců České republiky. Státní zástupce se účastní především vzdělávacích akcí zaměřených k jeho specializaci, ale i dalších, pokud je to vhodné pro jeho další odborný a osobní rozvoj. Tomuto nemá být bráněno ze strany vedoucích státních zástupců, naopak tuto formu odborného vzdělávání vedoucí státní zástupci podporují (toto platí obdobně i ve vztahu k právním čekatelům a ostatním zaměstnancům státního zastupitelství). Samostudium plně nenahrazuje účast na vzdělávacích akcích, neboť zde chybí aspekt osobní výměny zkušeností. Není účelem etického kodexu definovat přesně systém vstupního a dalšího vzdělávání státních zástupců, ale současně je třeba uvést, že státní zástupce, který se po řadu let neúčastní žádných vzdělávacích akcí, zjevně náležitě o svoji odbornost nepečuje.

Na druhou stranu ale státní zástupce nevznáší neúměrné požadavky na účast na vzdělávacích akcích; je třeba odmítnout tzv. „vzdělávací turistiku“. Vždy je třeba prioritně zajistit řádný chod státního zastupitelství.

Důležitou součástí sebevzdělávání je i sledování odborných zdrojů. Na tomto místě je třeba zmínit Extranet státního zastupitelství jako neopominutelný zdroj obecně informační a především metodický. Státní zástupce pravidelně sleduje obsah Extranetu státního zastupitelství.

Jako součást odborného vzdělávání je nepochybně třeba považovat i vzdělávání jazykové. Státní zástupci se stále častěji při výkonu působnosti setkávají s nutností komunikace se zahraničními partnery a schopnost nezprostředkované komunikace jednoznačně přispívá k efektivnosti činností. Obdobně je třeba jazykových schopností i pro neformální komunikaci se zahraničními kolegy nebo pro účast na jiných aktivitách s přeshraničním přesahem (odborné konference, jednání, pracovní skupiny apod.).

Pokud to dovolují podmínky konkrétního státního zastupitelství, tak je vhodné podporovat i další vzdělávání státních zástupců na vysokých školách.

Je přínosné, pokud se státní zástupce podílí na vzdělávání ostatních státních zástupců, právních čekatelů a ostatních zaměstnanců státního zastupitelství. V rámci kolegiality a ve snaze o zvyšování úrovně činnosti státního zastupitelství si státní zástupci vyměňují zkušenosti a dobré příklady z praxe. Podporována by měla být i kvalitní odborná publikační činnost státních zástupců.

Komentář k odstavci 2:

Státní zástupce v mezích zákona a prostředky jemu svěřenými vždy hledá spravedlnost a je připraven přijmout skutková zjištění, která z provedených šetření vyplynou.

Státní zástupce nesmí na jiné orgány, instituce nebo jiné subjekty nedůvodně přenášet výkon takové činnosti, k níž je zákonem oprávněn sám. V trestních věcech nevyčkává na trestní oznámení, má-li konkrétní a důvěryhodné poznatky o spáchání trestného činu. Rovněž nesmí vyčkávat na podnět, aby zrušil rozhodnutí, které je oprávněn zrušit, je-li mu zřejmé, že je nezákonné. Neponechává bezdůvodně v běhu trestní řízení tam, kde pro to nejsou zákonné podmínky.

Státní zástupce při výkonu působnosti státního zastupitelství přihlíží ke všem skutečnostem podstatným pro posouzení věci.

Jestliže poznatky, které má státní zástupce k dispozici, nasvědčují existenci zákonného důvodu pro výkon působnosti státního zástupce nebo státního zastupitelství, postupuje státní zástupce iniciativně tak, aby rychle a spolehlivě zjistil skutečný stav věci a podle výsledku učinil odpovídající opatření.

Toto ustanovení etického kodexu navazuje zejména na:

- § 24 odst. 3 zákona o státním zastupitelství, které stanoví, že „*Státní zástupce je povinen dbát soustavným vzděláváním o prohlubování svých odborných právních a dalších znalostí potřebných pro řádný výkon funkce. K tomu vedle samostatného studia využívá zejména vzdělávací akce, organizované Justiční akademií, případně státním zastupitelstvím a vysokými školami*“;

- § 24 odst. 5 zákona o státním zastupitelství, které stanoví, že „*Státní zástupce přispívá svými znalostmi a schopnostmi při odborné přípravě a při odborném vzdělávání státních zástupců, soudců, právních a justičních čekatelů a dalších zaměstnanců státního zastupitelství a soudů organizovaném Justiční akademií, ministerstvem, státním zastupitelstvím nebo soudy. Nebrání-li tomu jeho povinnosti*

při výkonu funkce, může státní zástupce přispívat svými znalostmi též při odborné přípravě zejména advokátů a advokátních koncipientů“.

Přehled některých rozhodnutí a stanovisek:

Požadavky na státního zástupce:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2001, sp. zn. 11 Zp 29/2001:

Schopnost činit kvalitní rozhodnutí patří k základním předpokladům způsobilosti k výkonu funkce státního zástupce.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2006, sp. zn. 2 Ds 2/2006:

Výkon funkce státního zástupce vyžaduje nejen značné penzum odborné zdatnosti a teoretických vědomostí, jakož i praktických vědomostí v této sféře, ale mimo jiné také značný morální kredit, neboť funkce státního zástupce je obecně spojena s velkou prestiží ve společnosti

Neodbornost postupu:

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 3. 4. 1996, sp. zn. 2 Spr 87/96:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud ve 28 trestních věcech, které vrátí vyšetřovateli podle § 174 odst. 2 písm. d) trestního řádu, nedá pokyn kanceláři k vyznačení tohoto postupu v příslušném rejstříku, a tím tak nezajistí řádný podklad pro vypracování výkazů okresního státního zastupitelství za příslušný měsíc.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 11. 2008, sp. zn. 3 Ds 20/2008:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud neučiní žádné opatření k předložení spisu nadřízenému orgánu k rozhodnutí o stížnosti, a to v pěti případech po dobu od jednoho roku a dvou měsíců do více než dvou let.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 2. 6. 2014, sp. zn. 12 Ksz 2/2014:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud přehlédne změnu právní úpravy a vydá policejnímu orgánu příkaz k prohlídce jiných prostor a pozemků, ač takový příkaz může v přípravném řízení vydat pouze soudce, a takovým jednáním zapříčiní nezákonnost policejním orgánem provedené prohlídky jiných prostor a pozemků.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 16. 6. 2014, sp. zn. 12 Ksz 3/2014:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud nepodá odvolání proti rozsudku, a to v neprospěch obžalovaného do výroku o trestu, kterým byl obžalovanému uložen trest zcela zjevně nepřiměřeně nízký.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 12 Ksz 7/2012:

Skutková podstata kárného provinění státního zástupce podle § 24 odst. 1 věty první zákona o státním zastupitelství byla naplněna, jestliže kárně obviněný dlouhodobými prodlevami zaviněně porušil svou povinnost předložit usnesení o zastavení trestního

stíhání Nejvyššímu státnímu zastupitelství podle § 173a trestního řádu a pokynu obecné povahy č. 8/2009, jenž je vydán podle § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství a který ukládá splnit tuto povinnost ve lhůtě jednoho týdne od nabytí právní moci.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 11. 2008, sp. zn. 3 Ds 22/2008:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud ve snaze zakrýt svá pochybení při vyřizování věci padělá obsah dozorového a trestního spisu tím, že z nich vyjme jím v minulosti vyhotovené usnesení a nahradí je usnesením jiného obsahu.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 12 Ksz 5/2012:

Státní zástupce poruší povinnost podle § 24 odst. 1 zákona o státním zastupitelství, spočívající v povinnosti vykonávat funkci nestranně a odborně, jestliže se sám ujme vyřízení trestního oznámení, třebaže je zřejmé, že není věcně a místně příslušný a trestní oznámení směřuje proti němu osobně.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 9. 2. 2015, sp. zn. 12 Ksz 11/2014:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud nadbytečně a bezdůvodně zadá provedení překladu policejního spisu.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 27. 8. 1997, sp. zn. 2 Spr 586/97:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud ve vazební trestní věci, kde byla věc vrácena okresním soudem státnímu zástupci k došetření, po dobu cca 5 týdnů bez závažného důvodu nepostoupí věc vyšetřovateli s pokynem k doplnění, ani neprovede jiný úkon.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. 2 Ds 2/2007:

I. Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud ponechá bez dozoru na viditelném místě v osobním automobilu kufřík se spisy státního zastupitelství, které obsahují osobní údaje obviněného a dalších osob.

II. Spisy státního zastupitelství je možno brát mimo pracoviště, v čemž nelze spatřovat nic protiprávního, a taková praxe je běžná nejen u státních zástupců, ale i soudců, příp. u jiných tradičních právnických profesí. Tyto spisy je však v takovém případě třeba dostatečně zabezpečit proti zneužití.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 12. 7. 1995, sp. zn. 2 Spr 336/95:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud jako vedoucí státní zástupce ponechá při stěhování státního zastupitelství v trezoru na původním pracovišti písemné materiály označené jako „tajné“ a „přísně tajné“, přičemž po vyřazení trezoru a jeho převedení do vlastnictví fyzické osoby jsou touto osobou tyto listiny nalezeny a spáleny.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. 12 Ksz 1/2009:

Ztráta USB flash disku státním zástupcem za situace, kdy na něm byla uložena v elektronické podobě část trestního spisu, naplňuje skutkovou podstatu kárného provinění podle § 28 zákona o státním zastupitelství.

Průtahy v řízení:

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 21. 2. 2001, sp. zn. K 107/2000:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud je nečinný v extradičním řízení po dobu 1 měsíce, a to přesto, že věc byla Ministerstvem spravedlnosti označena jako velmi urgentní.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. 12 Ksz 9/2012:

Skutková podstata kárného provinění státního zástupce je naplněna, jestliže státní zástupce v rozporu se zásadou postupovat svědomitě a bez zbytečných průtahů podle § 24 odst. 1 věty první zákona o státním zastupitelství, byl zaviněně dlouhodobě nečinný a přes opakované podněty oznamovatelky nepřezkoumal postup policejního orgánu.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 23. 5. 2000, sp. zn. K 102/2000:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud způsobí vážné průtahy v trestním řízení tím, že při výkonu dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení neprovede v trestní věci žádnou prověrku postupu vyšetřovatele a nezjistí tak podstatné vady trestního řízení, pro které byla věc po podání obžaloby vrácena soudem státnímu zástupci k došetření.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 13. 2. 2002, sp. zn. K 103/2001:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud byl v řadě věcí nečinný, a to i z důvodu své nerozhodnosti.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. 12 Ksz 6/2009:

Nečinnost státní zástupkyně v době pracovní pohotovosti za situace, kdy policejní orgán žádá o součinnost při stíhání nebezpečných pachatelů na útěku, zakládá kárnou odpovědnost za kárné provinění podle § 28 zákona o státním zastupitelství.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 29. 6. 2015, sp. zn. 12 Ksz 4/2015:

Státní zástupce aktivně nevykonával dozor v přípravném řízení a opakovaně bez provedení prověrky spisu prodlužoval lhůtu ke skončení prověřování, a tímto postupem tak nezjistil průtahy na straně policejního orgánu.

Pochybení ve vazebním řízení:

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 2 Ds 1/2008:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud opomene po uplynutí nejdelší přípustné doby trvání vazby propustit obviněného za vazby na svobodu.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 15. 11. 2013, sp. zn. 12 Ksz 4/2013:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud náležitě nevěnuje zvýšenou pozornost vazebním věcem, přehledně nevyšší přípustnou dobu trvání vazby a nepropustí obviněného z vazby po jejím uplynutí.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 8. 12. 2014, sp. zn. 12 Ksz 10/2014:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud po obdržení podnětu k podání návrhu na vzetí obviněného do vazby tohoto ve lhůtě 48 hodin ani nepropustí ze zadržení, ani nepodá návrh na vzetí obviněného do vazby soudu.

Neplnění pokynů:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. 2 Skno 3/2008:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud opakovaně úmyslně neplní zákonné pokyny svého vedoucího státního zástupce, týkající se konkrétních trestních věcí.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. K 105/2001:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud odmítne vykonávat dozor v jemu přidělené trestní věci, aniž by pro to měl zákonné důvodu a odmítne splnit pokyn vedoucího státního zástupce k pokračování ve výkonu dozoru, aniž by odmítl splnit takový pokyn pro jeho nezákonnost.

Ostatní:

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 15. 9. 2014, sp. zn. 12 Ksz 8/2014:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud se bez důvodu a včasné omluvy nedostaví k nařízenému jednání soudu v civilní věci, ačkoliv o něm byl předem vyrozuměn, a soud rozhodl z tohoto důvodu rozsudkem pro zmeškání.

IV. Důvěryhodnost

Text ustanovení etického kodexu:

IV. Důvěryhodnost

(1) Státní zástupce si počíná při výkonu své funkce i v osobním životě tak, aby nezpochybňoval důvěryhodnost své osoby ani důvěryhodnost státního zastupitelství.

(2) Státní zástupce při výkonu funkce i v osobním životě dává najevo, že dodržování právních předpisů je pro něj důležitou hodnotou.

(3) Státní zástupce nesmí zpochybnit svou důvěryhodnost tím, že se bude odvolávat na svou funkci ve věcech, které s výkonem funkce státního zástupce nesouvisejí. Státní zástupce též nesmí zneužít k soukromým účelům informace, které se dozví při výkonu své funkce.

(4) Státní zástupce nesmí přijmout majetkový či nemajetkový prospěch nebo výhodu (dále jen „dar“) v souvislosti s výkonem působnosti státního zastupitelství. Státní zástupce může přijmout dar v souvislosti s výkonem své funkce, dar protokolární nebo dar poskytnutý zaměstnavatelem, ale nikoliv takový, jehož přijetím by zpochybňoval svoji nestrannost, nezávislost a důvěryhodnost.

(5) Státní zástupce zvažuje vhodnost přijetí daru i v osobním životě, a to z důvodu zachování důvěryhodnosti své osoby a důvěryhodnosti státního zastupitelství.

Komentář k odstavci 1:

Státní zástupce je státním zástupcem dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu. To je závazek, který státní zástupce dobrovolně přebírá současně se svým jmenováním. Nejedná se tak jen o převzetí práv a výhod spojených s funkcí státního zástupce, ale současně i odpovědnosti a určitých omezení vztahujících se jak na život profesní, tak i na život osobní. Jedná se o důvěryhodnost státního zástupce na pracovišti i před veřejností – veřejným míněním. Důvěryhodnost svou i státního zastupitelství buduje státní zástupce dodržováním shora uvedených principů zejména na pracovišti a dále důstojným a čestným chováním zejména v osobním životě.

Státní zástupci žijí běžným životem, navštěvují kulturní, sportovní a společenské akce, kde se nutně setkávají s řadou jiných osob. I na těchto akcích si ale státní zástupce musí vyhodnotit okruh osob, se kterými se zde setká (nebo může setkat při zvažování účasti na takové konkrétní akci). Je nevhodné, aby státní zástupce přijal pozvání na takové akce, kde by setkání s určitými osobami mohlo vyvolat dojem ohrožení důvěryhodnosti státního zástupce nebo státního zastupitelství. Čím omezenější okruh osob na takové akci, tím je třeba uvedenému věnovat větší pozornost (samozřejmě netřeba odcházet z divadelního představení nebo fotbalového utkání, kde případné setkání např. s obviněným ve věci dozorované státním zástupcem je jen dílem náhody a lze je přirovnat náhodnému setkání na ulici).

Obecně platí, že státní zástupci se mohou volně hlásit k určitému náboženství a volně praktikovat svoji víru (zde není omezení jen na státem schválené církve a náboženské společnosti), též mohou být členy různých spolků, nadací a jiných formálních či neformálních sdružení. Státní zástupce se tedy standardním způsobem může účastnit náboženských obřadů, či jiných aktivit spojených s církví či návazných na církve (např. Tříkrálová sbírka), ale naopak státního zástupce nedůstojným by bylo aktivistickými prostředky vnucovat svoji víru jiným osobám. Obdobné platí pro státní zástupce pro oblast sdružování. Nepochybně lze považovat za čest pro státního zástupce, pokud je členem stavovských sdružení (Unie státních zástupců České republiky, Jednota českých právníků, Česká kriminologická společnost apod.), pokud řádně plní své povinnosti jak státního zástupce, tak i člena těchto spolků. Státní zástupci se mohou volně účastnit i jiných spolkových aktivit např. v rámci skautingu, mysliveckých či rybářských spolků apod. I zde ale platí obecná zásada zdrženlivosti a státní zástupce ani výkonem těchto svých náboženských práv a práva na sdružování nesmí nezpochybněovat důvěryhodnost své osoby, ani důvěryhodnost státního zastupitelství. Toto je třeba vyhodnocovat nejen na počátku těchto aktivit, ale i kdykoliv dále. Státní zástupce nesmí zpochybnit svou důvěryhodnost způsobem své účasti na politické činnosti, náboženských nebo jiných občanských aktivitách. Zejména se žádným způsobem neúčastní činnosti nedemokratických subjektů, které zastávají názory neslučitelné se základními principy demokratického právního státu. S takovými nedemokratickými subjekty ani nespojuje své zájmy.

Státní zástupce se může stýkat i s profesními kolegy (soudci, advokáty, notáři či jinými právníky), jedná se často o přátele z dob studií či známosti vzniklé dlouholetým profesním spolupůsobením apod. Pokud však tyto osoby jednají v rámci výkonu své funkce, je nepřijatelné projevoval bližší vztahy navenek, např. tykáním si. Je třeba vždy vyhodnotit, zda nejsou naplněny důvody podjatosti.

Státní zástupce se může vyjadřovat ve veřejném prostoru k veřejným otázkám a zapojovat se do společenské debaty. Toto zapojení ale není neomezené, je třeba klást důraz na zdrženlivost, a to především v oblasti otázek politických. Zde lze odkázat na níže uvedenou rozhodovací činnost kárných soudů ve věcech sp. zn. 13 Kss 1/2015, sp. zn. 11 Kss 6/2015 a nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2617/15 ze dne 5. 9. 2016 (popř. i sp. zn. 16 Kss 7/2014).

Na státního zástupce, jako na právníka, se mohou obracet osoby (nejčastěji z řad příbuzných či známých o právní radu. Nejsou zde jen omezení daná § 24 odst. 2 písm. e) a § 24 odst. 6 zákona o státním zastupitelství, ale je třeba vycházet i z etického rozměru těchto porad. V rozporu s etikou státního zástupce se jeví případy poskytování konkrétních právních rad (včetně sepisování podání) podezřelým a obviněným v trestních řízeních, poskytování těchto rad ve větším rozsahu (i v rámci pracovní doby) a zcela nepřipustné je poskytování těchto právních rad za úplatu nebo jinou výhodu, která nemá jen společenskou povahu.

Současný svět a společnost přináší různé elektronické způsoby komunikace a přístupu k informacím. Státní zástupci tak mohou využívat ve svém soukromém životě sociální sítě, není však vhodné, aby na těchto sociálních sítích zdůrazňovali to, že jsou státními zástupci. Podstatnější je však, jak na sociálních sítích a na internetu vystupují. Státní zástupce by měl tyto využívat zdrženlivě, přičemž je třeba odkázat na výše uvedené k obecnému uplatňování svobody slova. Státní zástupce

by měl být současně zdrženlivý ve zveřejňování (sdílení) dalších materiálů (fotografie, videa) ze svého soukromí, i v těchto případech může být ohrožena důvěryhodnost státního zástupce v těch případech, pokud by mohly být vnímány jako nedůstojné.

Komentář k odstavci 2:

Státní zástupce dodržuje zákony – svým spoluobčanům by měl být vzorem v jejich dodržování. Víra státního zástupce v jemu svěřené poslání posiluje důvěru veřejnosti ve státní zastupitelství. Státní zástupce by proto měl jak svým výkonem funkce, tak i svým osobním životem dávat najevo zejména to, že dodržování právních předpisů je pro něj důležitou hodnotou. Zde by neměl státní zástupce využívat (nebo lépe řečeno zneužívat) tolerance společnosti k některým druhům porušování zákonů (např. chůze po přechodu pro chodce na červenou, platby živnostníkům tzv. bez dokladu, provádění některých stavebních činností bez stanoveného povolení apod.).

Komentář k odstavci 3:

Proti cti státního zástupce je jakékoliv zneužívání jeho funkce k osobním výhodám. Takovým zneužitím je zejména, jestliže státní zástupce vzhledem ke své funkci přijímá bezdůvodná finanční nebo jiná plnění, vyžaduje neodůvodněné slevy nebo bezplatné služby, snaží se vyhnout postihu za přestupky a správní delikty, snaží se na úřadech získat neoprávněné výhody při projednávání soukromých věcí, zneužívá pracoviště k soukromým aktivitám, zneužívá k soukromým účelům úřední symboly a jiným způsobem se snaží využít své funkce k podpoře osobních zájmů.

Zpochybněním důvěryhodnosti státního zástupce je rovněž zneužití státního zastupitelství nebo jeho obchodních vztahů ve prospěch svůj nebo jiné osoby.

Státní zástupce nezneužívá pracovních prostředků k čistě soukromým účelům. Např. použití pracovního e-mailu, z jehož adresy (ve spojení s údaji veřejně dostupnými na internetu) lze vyčíst jméno státního zástupce a státního zastupitelství, u kterého působí, je třeba považovat i za opatřování výhody spojené se svojí funkcí.

Komentář k odstavci 4:

Státní zástupce nesmí za žádných okolností přijmout dar (jakýkoliv majetkový či nemajetkový prospěch nebo výhodu) v souvislosti s výkonem působnosti státního zastupitelství, tedy v souvislosti s tím, že učiní, nebo neučiní (popř. učiní v dané podobě) rozhodnutí nebo jiný úkon vykonávaný v rámci působnosti státního zastupitelství.² V opačném případě by se nejednalo jen o porušení etiky státního zástupce, ale jednalo by se o jednání korupčního charakteru.

Darem státnímu zástupci v souvislosti s výkonem funkce (nikoliv tedy darem v osobním životě) se rozumí např. drobné dary jako účastníkovi (přednášející nebo pasivní účastník) konference (propiska, zápisník, USB flash disk, kniha, občerstvení

² Viz též i § 303 odst. 2 písm. c) zákoníku práce

apod.), různých vzdělávacích akcí nebo porad, jak resortních, tak i mimo resort. Jelikož se jedná o obvyklost, není nutné, aby státní zástupce tyto dary odmítal, ale současně přijetím tohoto daru nesmí státní zástupce zpochybnit svojí nestrannost a nezávislost. V této souvislosti je důležité zvažovat především druh a hodnotu takto poskytnutého daru, ale neméně důležité jsou i okolnosti, za nichž byl dar poskytnut a celkový kontext jeho poskytnutí. Jako obecně nepřijatelné bude třeba hodnotit přijímání darů mající povahu šperků. S ohledem na sociálně ekonomický stav společnosti by pak hodnota takových darů neměla obvykle přesahovat částku okolo 1 000 Kč; vždy je však třeba hodnotit kontext a např. kytice květin darovaná státní zástupkyni na oficiálním jednání i v hodnotě obvyklé, tedy vyšší než uvedená částka, bude jednáním dovoleným.

Státní zástupce by si měl obdržené dary vždy diskrétně překontrolovat a v případě, že je jejich hodnota vyšší, tak tyto poskytovateli vrátit. Toto lze jak přímo, tak i např. ponecháním na místě.

Dar protokolární je jakýkoliv majetkový či nemajetkový prospěch obdržený v rámci výměny darů zahraničních delegací jak u nás, tak i v zahraničí. Pro tyto případy nelze zcela stanovit limitní hodnotu daru, protože případné odmítnutí daru by mohlo znamenat netaktnost a mohlo by se dotknout, a tím i narušit vztahy se zahraničními partnery.

Obdobně ani dar poskytnutý zaměstnavatelem nemůže mít zcela stanovenou hodnotu. V těchto případech je však třeba respektovat zákonné omezení vyplývající z § 16 zákona č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že: *„Ode dne účinnosti tohoto zákona náleží státnímu zástupci plat, další plat a další náležitosti pouze podle tohoto zákona. Jiná peněžitá a nepeněžitá plnění v souvislosti s výkonem funkce v pracovním poměru státnímu zástupci počínaje tímto dnem nenáleží s výjimkou cestovních náhrad podle zvláštního předpisu.“*

I ve všech shora uvedených případech je však třeba dar odmítnout, pokud by tímto mohla být zpochybněna nestrannost, nezávislost a důvěryhodnost státního zástupce nebo důvěryhodnost státního zastupitelství (např. láhev vína jako vánoční dárek státnímu zástupci od advokátní kanceláře, s jejímiž advokáty se státní zástupci setkává v trestních řízeních).

Podmínky akceptace daru zachovává obdobně státní zástupce i při poskytování daru jiné osobě.

Komentář k odstavci 5:

Toto ustanovení zdůrazňuje pro státního zástupce zásadu zdrženlivosti i v souvislosti s přijímáním darů státním zástupcem v osobním životě. Jak je v tomto komentáři opakovaně zdůrazňováno, státní zástupce je státním zástupcem stále.

Toto ustanovení etického kodexu navazuje zejména na:

- § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství: „*Státní zástupce je při výkonu své funkce, ve svém osobním životě i při výkonu svých politických práv povinen vystříhat se všeho, co by mohlo vzbuzovat důvodné pochybnosti o dodržování povinností uvedených v odstavci 1, ohrozit vážnost funkce státního zástupce nebo vážnost státního zastupitelství anebo ohrozit důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce*“;

- § 24 odst. 4 zákona o státním zastupitelství: „*Státní zástupce je povinen zachovávat náležitou úctu k ostatním státním zástupcům, jiným osobám vykonávajícím právnícké povolání, k ostatním zaměstnancům státního zastupitelství a dalším osobám, s nimiž při výkonu své funkce jedná; je povinen zejména zdržet se nepřiměřené veřejné kritiky státního zastupitelství a výkonu jeho působnosti, jiných státních zástupců, soudců, advokátů a notářů.*“

Přehled některých rozhodnutí a stanovisek:

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2015, č.j. 13 Kss 1/2015 – 112:

Soudce má právo vyjadřovat a šířit, i veřejně, své občanské a politické postoje, včetně názorů otevřeně kritických, avšak toto právo na svobodu projevu, jak je vymezeno zejména v čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.) a čl. 17 Listiny základních práv a svobod, je soudce povinen vykonávat s jistou zdrženlivostí, tedy tak, aby neohrožoval důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů, resp. aby nezavdal příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a nenarušoval důstojnost či řádný výkon soudcovské funkce [§ 80 odst. 1, odst. 2 písm. b) a odst. 4 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů]. Zaviněným porušením těchto povinností soudce může dojít k naplnění skutkové podstaty kárného provinění dle § 87 odst. 1 téhož zákona.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2016, č.j. 11 Kss 6/2015 – 53:

I. Z § 80 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, lze dovodit, že soudci jsou, oproti jiným kategoriím osob, částečně omezení ve svobodě projevu; jde přitom o omezení odpovídající kautelám uvedeným v čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a čl. 10 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.).

II. Soudce má právo veřejně vyjadřovat svůj názor, a to i k otázkám, které mohou být chápány jako politické a konfliktní. Při realizaci práva na svobodu projevu nicméně soudce nesmí vyjadřovat přímou podporu konkrétnímu politickému subjektu či programu a podporovat či šířit myšlenky, které jsou v rozporu s principy demokratické společnosti. Obecným korektivem jeho počínání musí být vědomí hranice, za níž by již mohl vyvolat dojem, že jím prezentované názory by mohly mít vliv na výkon jeho soudcovské funkce. Při veřejné výměně politických či jiných názorů na otázky veřejného života tak především nesmí vzbudit u veřejnosti zdání oficiálního názoru zastávané funkce a způsob prezentace těchto názorů nesmí vést k narušení důstojnosti soudcovské funkce.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2617/15 ze dne 5. 9. 2016 (N 162/82 SbNU 539):

Pro zachování důvěry veřejnosti v soudní moc je nezbytné, aby si soudci udržovali i ve svých projevech odstup od politické soutěže, a to na jakékoliv úrovni, včetně místní. Soudci se nemohou podílet na kampani politických stran, politických hnutí či volebních seskupení nebo konkrétních politiků, ani svými povolebními projevy ovlivňovat podobu budoucích koalic.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 2/2008:

Státní zástupce poskytne médiím (tisku) informace o svých osobních vztazích z minulosti, které sám deklaruje jako - pro veřejnost hodnotící důvěryhodnost státního zástupce - nepochybně znepokojující až šokující, přičemž své setrvání ve funkci odůvodní za těchto okolností ryze materiálními motivacemi.

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z dubna 2011:

Etická komise Unie státních zástupců dospěla k závěru, že JUDr. M. P. porušila Mravní kodex státních zástupců v jeho bodě 9 a dále § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, když dle svého vyjádření uzavřela společně se svým manželem finančně výhodnou smlouvu o půjčce s věřitelem, o kterém věděla, že byl v nedávné době před uzavřením tohoto závazkového vztahu jako podezřelý prověřován v rámci trestního řízení, které dozoroval státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Prachaticích, v jehož čele v té době stála. Uvedenou okolnost měla JUDr. M. P. patřičně v souladu s § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství akcentovat ve svém osobním životě a s takovouto osobou pak v žádném případě neuzavírat výhodné závazkové vztahy, neboť toto jednání v očích veřejnosti nepochybně ohrozilo důvěru v nestranný výkon působnosti státního zastupitelství.

Etická komise se dále shodla na tom, že vystoupení JUDr. M. P. před novinářem Jankem Kroupou dne 1. 4. 2011 nebylo v souladu s bodem 6 Mravního kodexu státních zástupců, neboť nebylo důstojné. Nedůstojný obsah tohoto mediálního vystoupení však považuje Etická komise za podstatně méně významné pochybení v etické rovině, než jak tomu bylo ohledně okolností při uzavírání shora zmíněné smlouvy o půjčce.

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z května 2015:

Účast státních zástupců a právních čekatelů státního zastupitelství v televizních soutěžích a volnočasových pořadech není podle názoru Etické komise v rozporu s pravidly profesní etiky státních zástupců ani § 24 zákona o státním zastupitelství. Etická komise však apeluje na všechny státní zástupce i právní čekatele státního zastupitelství, aby vždy odpovědně a důkladně zvažovali, zda účastí na aktivitách, se kterými je spojeno veřejné vystupování a projevy, nehrozí snížení vážnosti, důvěryhodnosti a prestiže profese státního zástupce. Je žádoucí, aby státní zástupce i právní čekatel státního zastupitelství při takovýchto činnostech měli vždy na paměti nutnost zachování určité míry střídmosti i umírněnosti a odolali jakémukoliv osobnímu exhibicionismu. Toto pravidlo je pak nutné dodržovat nejen z hlediska vlastního projevu, ale i z hlediska typu aktivity, které se hodlá zúčastnit. Současně je také nutno vážit a hodnotit i skladbu dalších osob, které se na dané aktivitě budou případně spolupodílet či kooperovat.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 27. 8. 1997, sp. zn. 2 Spr 523/97:

K neoprávněnému používání titulu „JUDr.“.

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z listopadu 2012:

Členství státních zástupců v Rotary klubech není podle názoru Etické komise v rozporu s pravidly profesní etiky státních zástupců ani dikcí § 24 zákona o státním zastupitelství. Etická komise však apeluje na všechny státní zástupce, aby vždy odpovědně a důkladně zvažovali, jak samotnou účast v různých spolcích a klubech, tak své veřejné projevy spojené s členstvím v nich, a to nejen z pohledu příslušných právních předpisů, nýbrž také s ohledem na pravidla profesní etiky spojená s jejich funkcí. Při aktivní účasti a veřejných projevech spojených s členstvím v těchto sdruženích, pak Etická komise doporučuje spíše určitou míru střídmosti a umírněnosti, neboť je nutné mít vždy na paměti, že nestrannost, spravedlnost a s nimi související důvěryhodnost a prestiž naší profese, jsou příliš cennými kategoriemi, které celá soustava státního zastupitelství musí v očích veřejnosti upevňovat a nikoliv ztrácet.

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z října 2010:

Pokud Mgr. V. N. otevřeným dopisem adresovaným ministru spravedlnosti České republiky vyjádřila znepokojení nad úvahami o případném dalším funkčním zařazení JUDr. Renaty Vesecké po jejím avizovaném odvolání z funkce nejvyšší státní zástupkyně České republiky, s ohledem na nestandardní situaci, v níž se státní zastupitelství již po dlouhou dobu nachází, nejednala v rozporu s § 24 odst. 4 zákona o státním zastupitelství, nýbrž uplatnila pouze své právo svobodného projevu zaručené článkem 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a jednala v souladu s články 7 a 8 Mravního kodexu státních zástupců, který byl přijat Shromážděním zástupců sekcí Unie státních zástupců konaným ve dnech 6. - 7. dubna 1999 v Praze a znovu potvrzen ve dnech 8. a 9. dubna 2005 výročním Shromážděním zástupců sekcí Unie státních zástupců ve Znojmě.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 14. 7. 1999, sp. zn. K 112/98:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud se zúčastní jako člen poroty akce, během níž soutěží dívky v různých kategoriích či dovednostech včetně striptýzu, ačkoliv si je vědom, že dívka vybraná porotou bude v závěru akce vydražena a vydražitelem může být nahá omývána šampaňským.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 19. 7. 2002, sp. zn. K 108/2001:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud ve snaze ovlivnit průběh řešení dopravní nehody, kterou způsobil, započne před hlídkou Policie České republiky prohlašovat, že je státní zástupce, a prokazuje se služebním průkazem státního zástupce.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 14. 7. 1999, sp. zn. K 112/98:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud v souvislosti s věcí, nad kterou vykonává dohled, označí bez reálného důvodu ve sdělovacích prostředcích projevy obhájců v této věci jako spadající do sféry organizovaného zločinu.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 4. 2. 1999, sp. zn. K 103/98:

I. Státní zástupce se dopustí kárného provinění tím, že se opakovaně po delší dobu dostavuje na pracoviště bez řádné omluvy a udání důvodu se zpožděním v rozmezí 30 minut až 2,5 hodiny a v jednom případě se bez omluvy a udání důvodu nedostavil na pracoviště během pracovní doby vůbec.

II. Občasné, byť i neomluvené, pozdní příchody na pracoviště v trvání 15 až 30 minut nemohou v zásadě dosáhnout dostatečně vysokého stupně škodlivosti, jestliže si státní zástupce jinak své úkoly plní.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 1. 11. 2013, sp. zn. 12 Ksz 2/2013:

Neoznámení a neprokázání překážek v práci ze strany státního zástupce zaměstnavateli při absenci v práci.

V. Důstojnost a vystupování

Text ustanovení etického kodexu:

V. Důstojnost a vystupování

(1) Státní zástupce se chová a vystupuje zdvořile a slušně.

(2) Státní zástupce dbá při svém vystupování na zachování zákonem stanovené mlčenlivosti státního zástupce.

(3) Státní zástupce dbá na to, aby při výkonu funkce byl upraven a oblečen způsobem, který odpovídá vážnosti jeho postavení.

(4) Státní zástupce zachovává zásady zdvořilosti a slušnosti i ve svém osobním životě.

Komentář k odstavcům 1 a 4:

Jak již bylo uvedeno shora, státní zástupce je státním zástupcem dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu. Nelze spoléhat na anonymitu velkých měst či cizího prostředí. Že je konkrétní osoba státním zástupcem je obecně známá informace (a to nejen u státních zástupců mediálně známějších), ví se o tom nejen v místě pracoviště, ale obvykle i v místě bydliště, mezi příbuznými, přáteli a známými; z této obecné známosti je pak třeba vycházet a státní zástupce si ji musí uvědomovat. Pravidla zachování důstojnosti a slušného vystupování je tak povinen zachovávat nejen v rámci své standardní pracovní doby, ale i kdykoliv jindy. Jak již bylo uvedeno v úvodní části k tomuto komentáři, zde dochází k určitému styku etických pravidel a obecných pravidel slušného chování, přičemž je třeba vycházet z toho, že slušné chování je státním zástupcům vlastní a jednání opačné je excesem (na tomto místě je třeba zvláště odkázat na kárnou judikaturu ve věci konzumace alkoholu).

Státní zástupce jedná slušně ve vztazích ke svým kolegům, se zástupci jiných orgánů, se stranami a ostatními osobami, s nimiž přichází služebně do styku. Chová se slušně a korektně i ke kolegům zastávajícím opačné názory, k podřízeným státním zástupcům a dalším zaměstnancům, policistům, nad jejichž postupem vykonává dozor, i k osobám obviněným z trestného činu. Vždy pamatuje na to, že slušné vystupování a věcná a klidná argumentace posiluje autoritu jeho osoby i celého státního zastupitelství. Především vztahy mezi nadřízenými a podřízenými státními zástupci je třeba zachovávat a rozvíjet k dělnému a příjemnému pracovnímu prostředí. I pokud vyvstanou určité osobní animozity mezi těmito osobami, je třeba trvat na zachování profesionálního přístupu vzájemné komunikace a spolupráce.

Státní zástupce je ale současně soukromou osobou, jako každý jiný, a má svůj soukromý život, mimopracovní zájmy a koníčky. Je tedy zřejmé, že jeho chování a vystupování bude záviset i na tom, v jaké situaci se zrovna nachází, a této situaci se musí přizpůsobit. Jiné nároky na vystupování (ale i např. na oblečení) je třeba klást na státního zástupce, pokud vystupuje před soudem, jinak je adekvátní se chovat např. na rybách. Rozdílné prostředí, situace nebo společnost dalších osob však i

přesto vyžaduje zachování základního principu zdvořilého a slušného vystupování a chování.

Důležité je uvědomit si, že roli hraje nejen vlastní úsudek (představa) státního zástupce, jaké chování je pro danou situaci řádné, ale též i vnímání jeho chování jinými osobami (z vnějšku) vytváří obraz o tomto státním zástupci a státním zastupitelství jako celku; i toto musí státní zástupce brát v úvahu.

Komentář k odstavci 2:

Zachovávání mlčenlivosti je důležitou povinností státních zástupců vyplývající přímo z § 25 zákona o státním zastupitelství. Porušení mlčenlivosti nelze shledávat v konzultování věcí s kolegy. Státní zástupci jsou lidé jako ostatní a každý se někdy potřebuje poradit. Státní zastupitelství nemohou být úřady, kde spolu lidé nemluví či se dokonce bojí mluvit. Kolegiální porada či pomoc je vítaná; samozřejmě, že v těchto případech samozřejmě povinná mlčenlivost dopadá i na další kolegy.

Komentář k odstavci 3:

Účelem tohoto komentáře není stanovit konkrétní a podrobná pravidla slušného oblékání a úpravy zevnějšku státních zástupců. Jisté však je, že zcela nepřijatelné je účastnit se jednání soudu v krátkých kalhotách (i v letních měsících) nebo vést jednání na státním zastupitelství v domácí obuvi.

Toto ustanovení etického kodexu navazuje zejména na:

- § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství: „*Státní zástupce je při výkonu své funkce, ve svém osobním životě i při výkonu svých politických práv povinen vystříhat se všeho, co by mohlo vzbuzovat důvodné pochybnosti o dodržování povinností uvedených v odstavci 1, ohrozit vážnost funkce státního zástupce nebo vážnost státního zastupitelství anebo ohrozit důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce*“;
- § 24 odst. 4 zákona o státním zastupitelství: „*Státní zástupce je povinen zachovávat náležitou úctu k ostatním státním zástupcům, jiným osobám vykonávajícím právníkové povolání, k ostatním zaměstnancům státního zastupitelství a dalším osobám, s nimiž při výkonu své funkce jedná; je povinen zejména zdržet se nepřiměřené veřejné kritiky státního zastupitelství a výkonu jeho působnosti, jiných státních zástupců, soudců, advokátů a notářů*“;
- § 25 odst. 1 zákona o státním zastupitelství: „*Státní zástupce je povinen zachovat mlčenlivost o věcech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své funkce, a to i po skončení výkonu funkce státního zástupce*.“

Přehled některých rozhodnutí a stanovisek:

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 2 Ds 3/2006:
Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud se neuctivě chová k vedoucímu státnímu zástupci.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. 12 Ksz 13/2012:

Jednáním na pracovišti spočívajícím v neuctivých verbálních i fyzických projevech vůči kolegyni státní zástupkyni, která je vnímala jako nevíтанé a nevhodné, je porušena povinnost státního zástupce podle § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, vystříhat se všeho, co by mohlo ohrozit vážnost funkce státního zástupce, a podle § 24 odst. 4 citovaného zákona, zachovat náležitou úctu k ostatním státním zástupcům.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 31. 5. 1999, sp. zn. K 101/99:

Státní zástupce v žádném případě nesmí být hrubý k žádnému stěžovateli, a to v zásadě bez ohledu na to, jak se chová sám stěžovatel. I v případě hlučného či jinak nevhodného chování stěžovatele je státní zástupce povinen jednat zdvořile a je-li nutno trvat na určitém stanovisku či opatření, je státní zástupce povinen učinit je sice rozhodně avšak klidně, slušně a korektně s plným respektováním osoby podatele.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 18. 7. 2011, sp. zn. 12 Ksz 1/2011:

Hrubě neslušné chování státní zástupkyně na veřejnosti spojené s agresivitou a urážkami strážníků obecní policie a policistů Policie České republiky řešícími důsledky takové hrubé neslušnosti odůvodňuje uložení nejpřísnějšího kárného opatření, odvolání z funkce.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. 12 Ksz 13/2012:

Přítomnost na pracovišti pod vlivem alkoholu v rozporu s povinností vyplývající z § 106 odst. 4 zákoníku práce z roku 2006 rovněž snižuje a ohrožuje vážnost funkce státního zástupce podle (§ 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství).

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 12. 2. 1998, sp. zn. K 104/98:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud konzumuje alkohol na pracovišti v množství větším než malém.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 23. 9. 1998, sp. zn. K 107/98:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud se opakovaně dostavuje na pracoviště ve stavu opilosti nebo ve stavu abstinenčních příznaků a v tomto stavu působí jako státní zástupce i u hlavního líčení nebo veřejného zasedání, přičemž stav opilosti nebo abstinenční příznak jsou na něm zjevně patrné.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 14. 12. 1994, sp. zn. 2 Spr 754/94:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud se dostaví ve stavu opilosti na setkání soudců a státních zástupců s ministrem spravedlnosti (tedy mimo své pracoviště) a tam v důsledku své opilosti naruší program takového setkání.

Rozhodnutí kárného senátu státního zastupitelství při Nejvyšším státním zastupitelství ze dne 5. 4. 1995, sp. zn. 2 Spr 541/94:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud se po schváleném opuštění pracoviště vrátí na pracoviště v silně podnapilém stavu.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 2 Skno 1/2006:

Účast státního zástupce na soudním jednání ve zjevně podnapilém stavu poškozuje důvěru státního zastupitelství v očích veřejnosti.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 14. 6. 2011, sp. zn. 12 Ksz 6/2010:

Odmítnutí dechové zkoušky na alkohol u státní zástupkyně, jež několik desítek minut předtím upadla na schodišti vstupní haly pracoviště a jevila známky obtížné koordinace pohybů a pomalé mluvy, za přítomnosti vjemu silné aromatické látky, představuje porušení povinností uložených zákoníkem práce z roku 2006 a zákonem o státním zastupitelství, a tedy i kárné provinění (§ 28 zákona o státním zastupitelství).

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 2. 6. 2014, sp. zn. 12 Ksz 6/2013:

Státní zástupce se dopustí kárného provinění, pokud se v době nařízené pracovní pohotovosti (dosažitelnosti) uvede požitím alkoholu a léků do stavu, který vylučuje vykonávání funkce státního zástupce.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 7. 2009, sp. zn. 2 Skno 1/2002 – svoboda projevu:

Není kárným proviněním, pokud se státní zástupci baví o konkrétních případech a vyjadřují svoje postoje a názory na konkrétní případy ve vzájemných nezávazných diskusích.

VI. Spolupráce

Text ustanovení etického kodexu:

VI. Spolupráce

V zájmu spravedlnosti a ochrany veřejného zájmu spolupracují státní zástupci při výkonu své funkce podle konkrétních okolností případu a v souladu s právními předpisy jak navzájem, tak i s jinými orgány prosazujícími právo, a to i zahraničními.

V rámci státního zastupitelství státní zástupce nepostupuje podle svých sympatií nebo antipatií; snaží se pomoci všem kolegům v jejich činnosti, aby nejnáze dospěli ke společnému cíli – splnění úkolů státního zastupitelství. Stejně pečlivě se státní zástupce věnuje spolupráci s ostatními orgány prosazujícími právo, stojícími vně státního zastupitelství, případně i vně České republiky. Se zásadami spolupráce jsou zejména neslučitelné pomluvy, intriky, zadržování významných informací, protežování spřátelených osob, přenášení odpovědnosti na jiného a přivlastňování si cizích zásluh.

Je nepřijatelné dopouštět se pod záminkou spolupráce snahy přímo či nepřímo ovlivňovat jiného státního zástupce při výkonu jeho funkce.

Nezávislý výkon funkce státního zástupce ale není v obvyklých případech dotčen spoluprací s jinými orgány veřejné moci, při vzájemném respektování vlastního postavení a kompetencí. Obdobně není třeba se předem vyhýbat spolupráci s neziskovými organizacemi (spolky, nadacemi, církvemi apod.), pokud se jejich činnost dotýká výkonu působnosti státního zastupitelství, např. práce s odsouzenými osobami, s oběťmi trestných činů apod.

Spolupráce s jinými orgány může mít podobu i účasti státního zástupce v orgánech, zejména poradních, uvedených v § 24 odst. 6 zákona o státním zastupitelství. Pokud se jejich činnosti státní zástupce účastní, musí být jeho účast odborná, aktivní a zastupující zájmy soustavy státního zastupitelství.

Zvláštní postavení má Unie státních zástupců České republiky, která je dobrovolným stavovským nepolitickým spolkem státních zástupců, právních čekatelů a asistentů státních zástupců. Přímo zákon o státním zastupitelství v ustanovení § 13j předpokládá užší spolupráci se zájmovým sdružením státních zástupců. Příslušné orgány správy státního zastupitelství mají dodržovat a podporovat i tuto formu spolupráce. Členství a aktivity státních zástupců, právních čekatelů a asistentů státních zástupců v rámci Unie státních zástupců České republiky by měly být podporovány.

Toto ustanovení etického kodexu navazuje zejména na:

- § 12g a § 12h zákona o státním zastupitelství;
- § 13j zákona o státním zastupitelství, které stanoví, že „*Orgány správy státního zastupitelství postupují při výkonu své působnosti v součinnosti se zájmovými organizacemi státních zástupců, s nimiž projednávají zejména*

- a) návrhy zákonů, které se podstatně dotýkají působnosti státního zastupitelství a způsobu jejího výkonu,
- b) zásadní opatření týkající se organizace státního zastupitelství, postavení státních zástupců a výkonu správy státního zastupitelství“;
- § 24 odst. 6 zákona o státním zastupitelství, které stanoví, že „Státní zástupce nesmí ode dne, který je stanoven jako den nástupu do funkce, až do zániku funkce státního zástupce, kromě výkonu funkce státního zástupce a funkce vedoucího státního zástupce nebo jeho náměstka, anebo činností spojených s dočasným přidělením k ministerstvu nebo Justiční akademii, zastávat žádnou jinou placenou funkci ani vykonávat jinou výdělečnou činnost, s výjimkou správy vlastního majetku a činností vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, činnosti v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech komor Parlamentu a činnosti v Orgánu nezávislé kontroly zpravodajských služeb České republiky podle zákona o zpravodajských službách České republiky, za předpokladu, že tyto činnosti jsou slučitelné s požadavky na řádný výkon funkce státního zástupce.“

Přehled některých rozhodnutí a stanovisek:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 7. 2009, sp. zn. 2 Skno 1/2002 – svoboda projevu:

Není kárným proviněním, pokud se státní zástupci baví o konkrétních případech a vyjadřují svoje postoje a názory na konkrétní případy ve vzájemných nezávazných diskusích.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2016, čj. 16 Kss 1/2016-55:

Soudkyně, která se zajímá o vývoj případu u jiného soudce na základě známosti její dcery s účastníkem řízení, se dopouští porušení povinnosti soudce spočívajícího v nepřímém ovlivňování věci, navzdory tomu, že nevyjádří přání ohledně konečného výsledku rozhodnutí. O to spíše je však takové jednání nepřipustné, jde-li o předsedkyni soudu, která je z titulu funkce nadřízená rozhodujícímu soudci, dotazuje se na vývoj případu a skutečnost, že účastník má známost s její dcerou, oznámí rozhodujícímu soudci bezprostředně před učiněním a vyhlášením rozhodnutí (§ 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů).

Etická komise Unie státních zástupců České republiky – stanovisko z listopadu 2012:

Členství státních zástupců v Rotary klubech není podle názoru Etické komise v rozporu s pravidly profesní etiky státních zástupců ani dikcí § 24 zákona o státním zastupitelství. Etická komise však apeluje na všechny státní zástupce, aby vždy odpovědně a důkladně zvažovali, jak samotnou účast v různých spolcích a klubech, tak své veřejné projevy spojené s členstvím v nich, a to nejen z pohledu příslušných právních předpisů, nýbrž také s ohledem na pravidla profesní etiky spojená s jejich funkcí. Při aktivní účasti a veřejných projevech spojených s členstvím v těchto sdruženích, pak Etická komise doporučuje spíše určitou míru střídmosti a umírněnosti, neboť je nutné mít vždy na paměti, že nestrannost, spravedlnost a s nimi související důvěryhodnost a prestiž naší profese, jsou příliš cennými kategoriemi, které celá soustava státního zastupitelství musí v očích veřejnosti upevňovat a nikoliv ztrácet.

Etický kodex státního zástupce

I. Zákonnost a nezávislost

Státní zástupce vykonává působnost státního zastupitelství důsledně podle zákona a svého svědomí, nezávisle na jiných orgánech i na místních, politických, soukromých nebo jiných vlivech a zájmech.

II. Nestrannost

Státní zástupce se vyvaruje jakéhokoli neoprávněného zvýhodňování nebo znevýhodňování osob při výkonu své funkce. Vyvaruje se takové činnosti, která by mohla i jen zavdat důvodnou pochybnost o jeho nestrannosti.

III. Odbornost

(1) Státní zástupce vykonává svou funkci na nejvyšší odborné úrovni. Za tímto účelem se soustavně vzdělává a prohlubuje svoje právní znalosti.

(2) Při výkonu své funkce postupuje státní zástupce iniciativně tak, aby rychle a spolehlivě zjistil skutečný stav věci a podle výsledku učinil odpovídající rozhodnutí nebo opatření.

IV. Důvěryhodnost

(1) Státní zástupce si počíná při výkonu své funkce i v osobním životě tak, aby nezpochybňoval důvěryhodnost své osoby ani důvěryhodnost státního zastupitelství.

(2) Státní zástupce při výkonu funkce i v osobním životě dává najevo, že dodržování právních předpisů je pro něj důležitou hodnotou.

(3) Státní zástupce nesmí zpochybnit svou důvěryhodnost tím, že se bude odvolávat na svou funkci ve věcech, které s výkonem funkce státního zástupce nesouvisí. Státní zástupce též nesmí zneužít k soukromým účelům informace, které se dozví při výkonu své funkce.

(4) Státní zástupce nesmí přijmout majetkový či nemajetkový prospěch nebo výhodu (dále jen „dar“) v souvislosti s výkonem působnosti státního zastupitelství. Státní zástupce může přijmout dar v souvislosti s výkonem své funkce, dar protokolární nebo dar poskytnutý zaměstnavatelem, ale nikoliv takový, jehož přijetím by zpochybňoval svoji nestrannost, nezávislost a důvěryhodnost.

(5) Státní zástupce zvažuje vhodnost přijetí daru i v osobním životě, a to z důvodu zachování důvěryhodnosti své osoby a důvěryhodnosti státního zastupitelství.

V. Důstojnost a vystupování

(1) Státní zástupce se chová a vystupuje zdvořile a slušně.

(2) Státní zástupce dbá při svém vystupování na zachování zákonem stanovené mlčenlivosti státního zástupce.

(3) Státní zástupce dbá na to, aby při výkonu funkce byl upraven a oblečen způsobem, který odpovídá vážnosti jeho postavení.

(4) Státní zástupce zachovává zásady zdvořilosti a slušnosti i ve svém osobním životě.

VI. Spolupráce

V zájmu spravedlnosti a ochrany veřejného zájmu spolupracují státní zástupci při výkonu své funkce podle konkrétních okolností případu a v souladu s právními předpisy jak navzájem, tak i s jinými orgány prosazujícími právo, a to i zahraničními.
